

REMISSVAR / YTTRANDE

Datum
2019-12-09

Dnr S2019/04168/FST

Vår referens:
Ola Linder/ILI

Mottagare: s.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia: s.fst@regeringskansliet.se

Yttrande över promemorian Personlig assistans för samtliga hjälpmoment som avser andning och måltider i form av sondmatning

Independent Living Institute (ILI) är en del av medborgarrörelsen Independent Living av personer med olika funktionsnedsättningar vars grundläggande principer är självbestämmande, självrespekt och empowerment (bemäktigande och bemyndigande). Vi arbetar för att samhället ska respektera kapaciteten hos personer med funktionsnedsättningar, kräver deltagande i samhället på lika villkor som andra och kräver mainstreaming i politiken av samtliga mänskliga rättigheter.

Förbundet Unga rörelsehindrade är en medlemsorganisation av barn och unga (0 – 32 år) med nedsatt rörelseförmåga och arbetar för att stärka barn och ungas rättigheter i Sverige.

Vi lämnar här remissvar över promemorian.

Allmänna synpunkter på promemorian

Vi välkomnar ambitionen att garantera så att samtliga delar av assistansen som behövs för att tillgodose behov för andning och ätande med sond ska kunna ligga till grund för personlig assistans som ett grundläggande behov och berättiga till statlig assistansersättning. Däremot är tillvägagångssättet inte möjligt att acceptera, eftersom den lagstiftningstekniska lösningen som föreslås riskerar att få mycket långtgående och negativa konsekvenser för de som har andra grundläggande behov än andning och måltider via sondmatning. Förslaget är inte tillräckligt genomarbetat och tydligt för att kunna tillstyrkas.

Vi förväntar oss att regeringen återkommer med förslag till lagändringar som innebär att all assistans som behövs för att de av lagen definierade grundläggande behoven ska vara grundande för rätten till personlig assistans enligt LSS och assistansersättning enligt SFB. Förslagen bör utgå ifrån artikel 19 i FNs konvention om rättigheter för personer med

funktionsnedsättning, samt den allmänna kommentaren nummer 5 som gäller rätten till ett självbestämt liv i samhällsgemenskapen med personlig assistans som ett medel för att nå dit.

Synpunkter på utredningens förslag

Promemorian föreslår att varje delmoment av alla grundläggande behov, förutom andning och sondmatning, ska vara av mycket privat och integritetskänslig karaktär för att ge rätt till personlig assistans enligt LSS och assistansersättning. Det är en stor förändring av rätten till assistans som föreslås i lagstiftningsteknisk mening. Tvärt emot vad som påstås, nämligen att förslaget är en kodifiering av praxis, så är förslaget betydligt längre gående än vad som framgår av rättspraxis från Högsta förvaltningsdomstolen, se t.ex. RÅ 2009 ref. 57 och HFD 2018 ref. 21. Inte heller förarbetena, som innehåller intentionerna till lagstiftningen, ger stöd för att det skulle vara syftet med lagen att enbart hjälpmoment ska omfattas om de är av mycket privat och integritetskänslig karaktär. En reform av rätt till assistans grundat på samtliga grundläggande behov behöver analyseras betydligt mer ingående än en promemoria på 39 sidor som enbart behandlar två av sju lagstadgade grundläggande behov.

Av HFD:s avgörande 2 december 2019, mål nr 1959-19, framgår att grundläggande behov ska vara av mycket privat eller integritetskänslig karaktär. Det är därmed tydligt att gällande rätt är mer generös än den formulering som föreslagits i promemorian.

Eftersom uttrycken ”hjälpmoment” eller ”mycket privat och integritetskänslig” varken berörs i förarbeten eller domstolspraxis skulle Försäkringskassan och kommuner ges ett mycket stort tolkningsutrymme i praktiken om lagförslaget antas av riksdagen. Rättssäkerheten går därmed att ifrågasätta, och särskilt eftersom det oftast tar tid att få fram en enhetlig och rättighetsbaserad rättspraxis på området. Det går vidare att ifrågasätta den grundläggande logiken i att dela upp de hjälpbehov för att tillgodose de grundläggande behoven i privata och integritetskänsliga samt icke privata och integritetskänsliga moment, eftersom alla grundläggande behov bör anses vara privata eller integritetskänsliga enligt en förståelse för ordet i vanlig språklig mening.

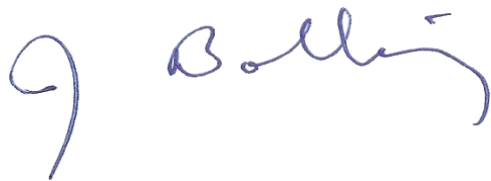
I de delar som avser Försäkringskassans vägledning hänvisar vi till STILs remissvar, av vilket det tydligt framgår att myndighetens praxis fram till och med 25 oktober i år, det vill säga efter att aktuell promemoria gjordes offentlig, innehöll en mer generös praxis än den som föreslås i nuvarande lagförslag. Därmed går det inte heller att påstå att promemorian föreslår etablerad myndighetspraxis.

Det är vidare anmärkningsvärt att promemorian inte beaktat Sveriges internationella åtaganden enligt FNs konvention om rättigheter med funktionsnedsättning. Särskilt avses artikel 19 om rätten till ett självbestämt liv i samhällsgemenskapen och artikel 4 om skyldigheten för staten att genomföra ekonomiska och sociala rättigheter progressivt, det vill säga kontinuerligt och utan att försämra redan uppnådda rättigheter. Att begränsa de grundläggande behoven kommunikation och hjälp som kräver ingående kunskaper om

användaren kan inte ses på annat sätt än att det är en försämring, vilket innebär ett brott emot Sveriges internationella åtaganden.

Promemorian föreslår även att andning och sondmatning ska kunna ligga till grund för assistans även om det annars hade ansetts omfattas av föräldraansvaret. Att en sådan ordning införs kan vara till nytta för de familjer som har barn med grundläggande behov i form av andning och sondmatning. Varför det ska vara en skillnad mellan dessa grundläggande behov och de andra grundläggande behoven är svårt att förstå utifrån principen om barnets bästa, vilket torde leda till slutsatsen att assistans kan beviljas för samtliga grundläggande behov utan vidare kvalificering. Barnkonventionen kommer ha trätt i kraft när föreslagna lagändringar skulle träda i kraft.

Med vänliga hälsningar

Jamie Bolling
Verksamhetsledare
Independent Living Institute

Hanna Hägglund Öfors
Förbundsordförande
Förbundet Unga rörelsehindrade